

Nagyszerű emberek és nemzeti költők

[2011. március]

50 de minute cu Pleșu și Liiceanu (50 perc Pleșuval és Liiceanuval) – ez az RTV1 vasárnap délután hattól kezdődő műsorának címe; a beszélgetést csütörtök délelőtt negyed tizenkettőtől ismétlik ugyanott. Ez a két nagyszerű ember a reményről, a butaságról, a szélhámosságról és más ilyenekről beszélget a nyilvánosság előtt.

Nagyszerű ember, mondom mindkettőjükéről, holott mindkettőből volt okom kiábrándulni éppen elég: Gabriel Liiceanu minősíthetetlen támadásai Adrian Marino ellen, makacs kitartása az egyre mélyebbre csúszó államelnök mellett, Andrei Pleșu logikátlan lavírozásai fasizmus és kommunizmus között, nem éppen a szélsőjobb javára, mégis elsősorban a szélsőbal bírálójaként... mindezek nem töltöttek el felhőtlen örömmel. Ennek ellenére két olyan emberről van szó, akik amellet, hogy kétségtelenül a kortárs román szellemiség színe-javához tartoznak, különböző szerepekben (filozófus, művészettörténész, miniszter, publicista, kiadóvezető, magánegyetem-alapító, közéleti személyiség) sokat tettek a román társadalom lélegeztetéséért, felemeléséért, tisztaságáért. És hát vannak személyes indokaim is: Liiceanunak már több esszéjét és naplójegyzetét fordítottam, nagyon szeretem őt a távolból.

„Un bun motiv pentru insomnie” (Jó ok az álmatlanságra), mondja Pleșu nevetve a reményről, hiszen remény csak ott létezhet, ahol kiábrándulás, kétségbeesés, boldogtalanság is létezik – a reménynek semmi értelme a Paradicsomban. A replikából két dolog derül ki: egyfelől az, hogy a beszélgető intelligencia, ez a Szókratésztől és egyáltalán a görögöktől örökölt módszer érdekes eredményekkel jár, nem hiszem ugyanis, hogy egy ilyen poén más helyzetben is kipattant volna; másfelől az, hogy a két barát közül Pleșu az, akinek jó a humora, Liiceanu csak érti a humort, nem műveli. Éppen ezért Pleșu a képszerűbb (a buta ember típusait remekül sorolja fel), Liiceanu az elméletibb, aki rendet tesz a szétágazó beszélgetésben, mint egy tisztességes főkönyvelő.

Ha már a rendakásról esett szó, érdemes végigolvasni az Eugen Negrici irodalomkritikussal készült interjút a Ziarul Financiar mellékletében, a Ziarul de Duminică január 13-i számában. Fără prejudecăți, dar și fără isterii demolatoare (Előítéletek és romboló hisztérikusság nélkül) – ez a Grațiela Popescu készítette beszélgetés címe; a cikket Mihai Eminescu születésének 161. évfordulóján közölték, s a kiemelt mondat annak az 1998/265-ös Dilema-összeállításnak szól, amelyet a „nemzeti költőnek” szenteltek a szerkesztők. Az oly vágyott elfogulatlanság és tárgyilagosság valóban azt követelné, amit Negrici szorgalmaz, de ne feledjük, hogy mindenkinek az ifjúsága amolyan „nézz vissza haraggal”, nem a kesztyűs kezek korszaka. Érdekes azonban, miért gondolja Negrici, hogy napjainkban könnyebb lenne egy Eminescu-revízió: „Mert nemrég a televízióknak, a zseniális és fáradhatatlan műsorvezetőknek, a napilapoknak, a képviselőknek, az akadémikusoknak, a besszarábiai bálványimádóknak és a helyi hazafiknak köszönhetően még egy nemzeti költő szakadt a nyakunkba: Adrian Păunescu.” Azt mondani sem kell, micsoda különbség van a két NK között, mint ahogy nyilván azt sem, hogy ugyanazokkal az érvekkel, amelyekkel Păunescut próbálták tisztára mosni (milyen jó ember volt, micsoda nagy lelke volt, minő humora volt, segítőkészsége nem ismert határt stb.), a saját külön bejáratú erdélyi magyar morális inszanitéceinket szoktuk mentetgetni. Köztünk ne maradjon.

Kategoria: Szemle

Denumire autor: Demény Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat